

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΑ΄

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 1 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1913

ΑΡΙΘΜΟΣ 508

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΎΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΘΕΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΥΛΟΣ ΓΙΑΝΝΗΔΙΑΣ. Οι στατιστικές του κύριου 'Αμέλιου ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Το τραγούδι της ζωής και του θανάτου (από το νέο βιβλίο του Ψυχάρη).
Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ. Ματιά και σκέψη.
ΘΡΑΚΙΚΟΣ. 'Ακόμα άλλο φως.
ΜΕΝΑΝΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ. 'Από το θέατρο—'Ο Πατέρας.
ΓΑΥΡΟΣ ΟΡΝΙΘΗΣ. 'Ορνιθοκαλίματα.
ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. 'Αττική.
ΛΥΔΟΣ ΠΟΛΑΒΡΟΣ. Τι χρειάζεται.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οι απόγονοι (συνέχεια),
ΨΥΧΑΡΗΣ. Τρία λόγια (συνέχεια).

ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

'Εγελάστηκε ή 'Ελληνική πολιτική ως προς την ειλικρίνεια και τα φυσικά των Βουλγάρων ή όχι; 'Η «Ν. 'Ημέρα» (24 του Μάη) λέει πώς ή κατηγορία ότι εγελάστηκε δεν αξίζει την προσοχή. Κ' έμεις πιστεύουμε ότι δε γίνεται σε τόσο βαθμό ναγαθοφέρουν ο Βενιζέλος και οι συνεργάτες του, ώστε να πιστέψουν πώς οι Βούργαροι γινήκανε άρ νάκια από λύκοι. Δέν μπορούμε όμως να μην έμολογήσουμε ότι ή 'Ελληνική πολιτική ένεργησε και φέρθηκε και μίλησε με τέτοιον τρόπο, σαν να είτανε άληθινά πιστοί και άδολοι συνεργάτες κι άδερφοί οι Βούργαροι. 'Η «Ν. 'Ημέρα» και ο' αυτό πάου λέει πώς έτσι είταν σκόπιμο και συμφέρο να κάνη ή Κυβέρνηση. Το παραδεχούμαστε. Το ζήτημα όμως είναι, ως ποιδ βαθμό έπρεπε έτσι να φερθή και να μιλήση; Σκόπιμο και συμφέρο είταν να φαίνεται ίπποτική κ' ειλικρινής και άδερφή με τους συμμάχους ή Κυβέρνηση και ή πολιτική μας και να τους μιλάη με έμοιο τρόπο και να τους κοπιμεντάρη, όχι όμως και να ξεχάση πώς είν' 'Ελληνική Κυβέρνηση και έπρεπε να ενεργή άδισταχτα και μ' ώρισμένο σκέδιο και να κηρύχη, τι υπάγоруε το έθνικδ συμφέρο μας, όχι και να κολληθή

στον ίπποτισμό και να μεταχειρίζεται για έθνικδ μας τον ίπποτισμό. 'Αφού τους ήξερε τους Βουργάρους τί είναι, πώς έκανε τον πόλεμο δίχως έδαφικές προσυμφωνίες; ('Οτι δε θάχαν αυτές καμμιάν αξία, όπως λέει ή «Ν. 'Ημέρα», είναι γελοίο να το λέμε). Κι αν αναγκάστηκε να τονε κάνη, πώς άφου μιá φορά πέρασε ο στρατός μας το Σαραντάπορο και πήγαινε προς τη Θεσσαλονίκη, κι ο Τούρκικος στρατός συγκεντρωνότανε δυτικά, πώς δέν έστειλε να πιάση την παραλία της Θράκης και την Καβάλλα, Δράμα, Σέρρες; Κι αν δέν είχαμε στρατό διαθέσιμο, γιατί δέν είταν προτιμότερο να μέναν τα νησιά γι' άργότερα, έτσι και με κίνδυνο να μείνουνε στο τέλος στην Τουρκιά; Κι αν τυχόν είχαμε μπρός μας βουργάρικη απαγόρευση για την κατάληψη αυτών των μερών, πώς δέν είταν αυτό άκριβώς ένας λόγος παραπάνου για να τα καταλάβουμε, δηλώνοντας σύγχρονα πώς δέν ένοοουμε με την κατάληψη ότι θα μείνουν και δικά μας δλα; Πώς ο Βενιζέλος, άφου τους ήξερε τους Βουργάρους, έδήλωσε πώς δέν έχουμε αξιώσεις στη Θράκη; Πώς άπ' την αρχή του πολέμου ο Τύπος δέν το φώτισε καθαρά το 'Ελληνικδ δημόσιο τί πληθυσμούς κ' έδάφη έχουμε δικά μας στη Θράκη και Μακεδονία και πώς δε διαλαλήθηκαν αυτά με χάρτες και με αριθμούς σε όλη την Ευρώπη έπίσημη και άνεπίσημη; Είτανε άσκοπο και περιττό; Για τους Βουργάρους δέν είναι τέτιο; Πώς δε σαλπίστηκε με σάλπιγγα Τυρρηνική ότι κάνουμε πόλεμο έλευθερωτικό και ότι έχουμε αξιώσεις σ' όλα τα δικά μας πληθυσμούς κ' έδάφη, ότι ένοοουμε ή μοιρασιά να γίνη με δημοψηφίσματα και σύμφωνα με την αρχή των εθνικοτήτων, χωρίς μολαταύτα να αποκλείουμε ανταλλαγές για λόγους γεωγραφικούς και κάποια λογική παραχώρηση για την καλή γειτονιά; Πώς δε διαλαλήθηκαν οι θυσίες, οι άνάγκες και τα δίκια του 'Ελληνικού έθνους; Πώς δέν κηρύχθηκαν σ' όλο τον κόσμο ή άτιμη και βάρβαρη διοίκηση των Βουργάρων, οι σφαγές και τα φερσίματά τους; Πώς δε διαμαρτυρηθήκαμε γι' αυτά, για τη στρατολογία και για τόσα άλλα; Πώς ο Βενιζέλος δε φρόντισε να συνηνοηθή έγκαιρα με τους Σέρβους, ώστε, όταν έπεσε το Μπιζάνι, να μπορέση ναπαιτήσει άμεση άπάντηση στην πρότασή του για τα σύνορα; Δέν είχαμε έτοιμη όχύρωση; Μά ή όχύρωση έπρεπε να ενεργηθή άπ'

τὸ Νοέβρη. Κ' ἔχουμε Νοέβρη, Δεκέβρη, Γεννάρη, Φλεβάρη, μῆνες τέσσερις. Πῶς ξεστόμισε ὕστερα κείνες τίς παλαβωμάρες γιὰ σπονδυλική στήλη; Πῶς, ἀφοῦ μᾶς ἔδωκαν ἀφορμὴ στὴ Νιγρίτα κι ἄλλου, δὲ διατάχτηκε ὁ στρατός μας διχῶς κήρυξη πολέμου, νὰ τοὺς ξετοπίσῃ ἀπὸ Σέρρες, Δράμα, Καβάλα, πρὶν δυναμωθοῦν; Κι ἂν τυχὸν τὸ σιέδιό μας εἶναι ἀμυντικὸ μονάχα, πῶς γίνεται καὶ μπόρεσαν νὰ μᾶς πάρουν τόσες θέσεις στὸ Παγγαῖο;

Πῶς τώρα ὕστερ' ἀπὸ τὴν συμμαχία μὲ τοὺς Σέρβους—ἢ μήπως δὲν ἔγινε καὶ αὐτή;—, ἐνῶ δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι δυνατώτερη Ἑλλάδα θὰ προστατέψῃ ἀποτελεσματικώτερα τοὺς λιγώτερους Ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς ποὺ θὰ μείνουν στὸ Βουργάρικο κράτος παρὰ ἀδυνατώτερη τοὺς περισσότερους, οἱ ἀπαιτήσεις μας περιωρίστηκαν σ' ὅσα κατέχουμε καὶ γιὰ τὰ σύνορα τοῦ Νέστου οὔτε λόγος γίνεται;

Δὲν ξέρουμε ἂν τὰ ρωτήματα αὐτὰ θὰ τᾶβρη οὐσιαστικὰ ἢ «Ν. Ἡμέρα». Ἐμεῖς ὥστόσο δὲν τὰ καταστρώσαμε γιὰ χάρη τῆς οὔτε ἀπλῶς γιὰ νὰ ἐπικρίνουμε τὴν Κυβερνητικὴ πολιτικὴ. Δὲ νομίζουμε ὅτι εἶναι καιρὸς γιὰ ἐπικρίσεις. Ὁ Τύπος τώρα ἕνα μόνον πρέπει νὰ κἀνῃ: Νὰ κηρύχῃ τὸν πόνο, τὰ δίκια καὶ τὴν θέληση τοῦ ἔθνους. Καὶ ξέρουμε πῶς ἢ ἐπικρίση εἶναι πολὺ πιὸ εὐκολὴ ἀπὸ τὰ ἔργα. Κι ἀκόμη πιστεύουμε πῶς σὲ πολλὰ ἀπ' τὰ ρωτήματά μας ἔχει νὰ δώσῃ ἢ Κυβέρνηση ἀπάντηση δικαιολογητικὴ, εἴτε πῶς ἔκανε κάτι ἀπ' ὅ, τι ρωτοῦμε, εἴτε πῶς δὲν μπορούσε νὰ κἀνῃ. Δὲν πιστεύουμε μόνον πῶς δὲν ἔχει κάνει καὶ λάθη σοβαρά. Κι ἂν ἀκόμη φοβοῦμαστε (φόβος ἀβάσιμος, πιστεύουμε, δικαιολογημένος ὅμως ἀπ' τὴν ἀνησυχία ποὺ προξενεῖ ἢ μαγικὴ— πῶς νὰ τὴν ποῦμε;— βουδαμάρα τῆς Κυβέρνησης) πῶς ὁ Βενιζέλος ἔχει τὸ ἐλάττωμα ἔτσι ἀπὸ πείσμα ὅχι νὰ προσπαθῇ τὰ λάθη του νὰ τὰ διορθώῃ σύμφωνα μὲ τὰ πράματα, παρὰ τὰ πράματα νὰ τὰ συνταιριάξῃ μὲ νὰ λάθῃ ποῦκανε ἢ εἶπε. Π.χ., ἐπειδὴ τὴ Θράκη τήνε παραχώρησε καὶ γιὰ τὴν Ἀνατ. Μακεδονία δὲν ἔκανε λόγο, πάει πιά, ἢ Θράκη καὶ ἢ Ἀνατ. Μακεδονία σβύστηκαν κι ἀπὸ τὸ χάρτη μας κι ἀπ' τὰ ἐπιχειρήματά μας, κ' ἢ Κυβέρνηση ξέχασε καὶ τὰ ὀνόματά τους. Κι ὁ τύπος ὁ δικός τῆς τοιμουδιά γιὰ τίς ἀτυχές αὐτὲς Ἑλληνικὲς χώρες. Ποῦ εἶναι λοιπὸν ἢ σπονδυλικὴ τῆς στήλη; Ποῦ εἶναι τὸ στρογγύλεμα συνόρων καὶ τὰ ὄχυρά τὰ σύνορα; Ποῦ θὰ τὰ ζητήσῃ;

Ἄς εἶναι. Εἶπα πῶς δὲ γράφουμε, γιὰ νὰ ἐπικρίνουμε. Ὅσα ρωτᾶμε, τὰ γράψαμε γιὰ νὰ μᾶς δοθῇ ἀφορμὴ νὰ ξετάσουμε τὸ ζήτημα: Τώρα, ἐδῶ

ποῦ καταστήσαμε, εἴτ' ἀπὸ λάθη κυβερνητικά, εἴτε μὲ δίχως λάθη, τί πρέπει νὰ γίνῃ;

Γιὰ νὰπαντήσουμε σωστὰ στὸ ζήτημα, ἄς ξετάσουμε: Τί σκοπὸ, τί προορισμὸ ἔχει τὸ Ἑλληνικὸ κράτος; Ἐκείνοι ποὺ ἀγωνίστηκαν νὰ τὸ δημιουργήσουν ξέρουμε τί ἰδανικὸ εἶχαν: τὴν ἐλευθέρωση καὶ τὴν ἔνωση ὅλης τῆς φυλῆς. Κι ὡς τώρα τὸ κράτος αὐτὸ ἔζησε μὲ τοῦτο τῶναιρο, μὲ τοῦτο τὸ σκοπὸ. Ἐδέψε, ἔχυσ' αἷμα, πάλαιψε, καταχρεώθηκε, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ μπῆ στὸ δρόμο τοῦ ὄνειρου του. Καὶ τώρα μὲ τὸν πόλεμο αὐτόνε περπάτησε κάμποσο στὸ δρόμο του. Κ' ἐνθουσιάστηκε κι ὁ σκορπισμένος Ἑλληνισμὸς καὶ ἔτρεξε νὰ πολεμήσῃ. Ἦρθαν ἀπ' τίς ἄκριες τοῦ κόσμου νὰ πολεμήσουνε, γιὰ νὰ λευτερωθοῦνε καὶ νὰ λευτερώσουν. Ἐφάνηκε λοιπὸν τὸ ἀλληλέγγυο κι ὁ σύνδεσμος τῆς φυλῆς καὶ ἀποδείχτηκε ὅτι σωστὰ εἶχε προορισμὸ τὸ κράτος. Ἄν δὲν τὸν εἶχε τὸν προορισμὸ αὐτόνε, τότες παράλογα καὶ ἀδίκια ὡς τώρα προσπάθησε μὲ τόσον ἔδρο τοῦ φτωχοῦ λαοῦ νὰ φτιάσῃ στόλο καὶ στρατὸ καὶ κάθε τόσο ξεσηκωνότανε, κι ὁ πόλεμος ὁ τωρινὸς ἢ μεγαλύτερη ἀλογία. Κι ἂν θὰ τὸν ἔχῃ τὸν προορισμὸ αὐτόνε καὶ στὸ ἐξῆς, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἐνδιαφέρεται γιὰ τοὺς Ἑλληνας ποὺ μένουν στὴν Τουρκία καὶ ἔνα παραπάνου γιὰ τοὺς Ἑλληνας ποὺ θὰ κιντυνεοῦν περισσότερο, ἐκείνους ποὺ θὰ Βουργαροκρατηθοῦν.

Μήπως ὅμως στὸ ἐξῆς προορισμὸς τοῦ κράτους μας θὰ εἶναι μόνον ἢ εὐτυχία τῶν κατοίκων του καὶ θὰ σπάσουμε τὴν ἀλυσίδα, ποὺ μᾶς συνδέει μὲ τᾶλλα κομμάτια τῆς φυλῆς; Τότες πρέπει νὰ ποῦμε καθαρά σ' ὅσους δικούς μας βρίσκονται στὴ Βουργαρία: Γενῆτε Βούργαροι! καὶ σ' ὅσους εἶναι στὴν Τουρκία: Συμβιδιαστήτε μὲ τοὺς Τούρκους, κάμετε καλὰ καὶ ζήστε: ἀφήστε τίς ἐλπίδες σας τίς ἐθνικὲς! Ἐπειτα πρέπει νὰ διαλύσουμε στρατούς καὶ στόλους, νὰ κηρυχτοῦμε οὐδέτερο Κράτος καί... νὰ κυττάξουμε τί θὰ γίνῃ τὸ τομᾶρι μας, ἀφίνοντας κατὰ μέρος κάθε ἰδέα ἐθνικὴ. Μποροῦν αὐτὰ νὰ γίνων; Ἡ γνώμη μου εἶναι πῶς δὲν μποροῦν. Πρῶτο, γιὰ τὸ αἷμα δὲ γίνεται νερό. Οὐτ' ἐμεῖς μποροῦμε νὰ ξεχάσουμε ἐκείνους ποὺ μένουνε ὑπόδουλοι καὶ σκέρπιοι, πρὸ πάντων οἱ ἔως τώρα σύνδουλοι τους καὶ νέοι συμπολίτες μας, οὐτ' ἐκείνοι μᾶς ἀπαρταῦν. Δεύτερο εἶναι τάξεις κοινωνικὲς δυνατὲς στὸ Κράτος μας, ἀξιοματικοί, παπάδες, ἔμποροι κι ἄλλοι καλοὶ νοικοκυραῖοι, ποὺ δὲν τοὺς συμφέρνει καθόλου ἢ ἀποκήρυξη τοῦ ἐθνικοῦ ἰδανικοῦ. Ὁ Σοσιαλισμὸς οὔτε σὲ Ἄ δὲ βρίσκεται σὲν τόπο μας. Τρίτο, θαρρῶ, δὲ συμφέρνει καὶ γενικὰ σὲν τόπο τὸ πνίξιμο αὐτὸ τοῦ ἐθνικοῦ ἰδανικοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθημάτου (Γιατί Ἑλλαδίτικο αἰσθηματὸ ξεχωριστὸ

δὲν μπορεῖνὰ γεννηθῆ ἔξὸν ἴσως στὸν κ. Καβδαδία). Καὶ δὲ συμφέρνει, γιατί ὁ τόπος μας εἶναι φτωχὸς καὶ εἶναι μίξερὰ καὶ σὲ πρωτόγονη κατάσταση, καὶ ἂν λείψῃ τὸ ἐθνικὸ αἶσθημα ποὺ μας δένει μὲ τὸν τόπο, δὲν ξέρω ποιὸς εἶν' ἐκεῖνος ποὺ θὰ προτιμᾷ; ἔταν δὲν εἶναι ἐκμεταλλευτὴς καὶ δὲ βρῖσκη νὰ ἐκμεταλλεύεται, νὰ κάθεται ἔδωπέρα κι ἔχι σ' ἄλλα μέρη πὺδ πολιτισμένα. Ἡ μετανάσταψη θὰ θεριέψῃ, κανεὶς δὲ θάχῃ πιά στὸ νοῦ του νὰ ξαναγυρίσῃ, γεωργικοὶ κ' ἐργατικοὶ λαοὶ πὺδ ἀπολίτιστοι θὰ μᾶς ξετοπίσουν ἴσως ἢ θὰ ρημάξῃ ὁ τόπος. Ἴσως ἢ γνώμη αὐτὴ νὰ φαίνεται ἀντίθετη ἀπ' ἑ,τι θὰ περιμενε κανεὶς, ὑπάρχουν ἔμως ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ ὑποστηριχθῆ. Λοιπὸν δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀλλαγὴ στὸν προορισμὸ τοῦ κράτους μας γιὰ πολὺν καιρὸ ἀκόμη. Γι' αὐτὸ δὲν μποροῦμε νὰ φύσομε στὴν τύχη τους τοὺς Ἑλληνας τῆς Βουργαρίας. Καὶ συνακόλουθα θάχομε νταραβέρια μὲ τοὺς Βουργάρους καὶ δὲν κάνει νὰ ὑποχωρήσομε.

Κι ἀφοῦ τώρα ἢ ἀργότερα πρέπει νὰ καθαρίσομε τοὺς λογαριασμοὺς μὲ τοὺς καλοὺς γειτόνους μας καὶ δὲν ἔχομε καμμιά ἐγγύηση ἔτι, ἂν ὑποχωρήσομε τώρα, ἀργότερα θάμαστε σὲ καλύτερη θέση νὰ τὸ κάνουμε, γιατί καὶ κουτσουρεμένοι θὰ μείνομε καὶ τὰ ἔξοδα τὰ στρατιωτικὰ θὰ μᾶς βαρραίνουν περισσότερο καὶ ποιὸς ξέρει, ἂν θὰ μᾶς ἔρχονται καὶ τότε πίσω οἱ μετανάστες τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰ σύνορά μας δὲ θάναν ἔπως τὰ θέλομε, παρὰ ἔπως τὰ θένε οἱ Βούργαροι, συμπεραίνομε ἔτι **τώρα** εἶν' ἀνάγκη νὰ δυναμώσῃ ἢ Ἑλλάδα περισσότερο, ἂν πρόκειται νὰ σώσῃ τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Βουργαρίας. Λοιπὸν τώρα ἢ μὲ σύγκρουση ἢ ἔπως ἀλλοιῶς πρέπει νὰ κανονισθῆ ἢ διαφορά μας ἰκανοποιητικὰ γιὰ μᾶς.

Μένει τὸ ζήτημα: Μποροῦμε ἢ ἔχι; Ἄν μποροῦμε, δὲν πρέπει νὰ ὑπάρξῃ δισταγμὸς γιὰ τὸ νέο τοῦτο πόλεμο, ἂν δὲν ὑποχωροῦν ἐκεῖνοι. Ἄν πάλι δὲν ἔχομε τέτιο κουράγιο, ἀνάγκη, ἀπὸ τώρα ἔμως πρὶν λυθῆ ἢ διαφορά μας, νὰλλάξομε πολιτικῶς: Ἄς γίνομε σύμμαχοι τῆς Τουρκίας καὶ προστατευόμενοι τοῦ Γερμανισμοῦ καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Μένει καὶ κάποιος δρόμος ἄλλος, ἀλλὰ μακρυνὸς κι ἀμφίβολος. Γι' αὐτὸν ἴσως μιλήσομε, ἀφοῦ πρῶτα ἔπωςδὴποτε λυθῆ ἢ διαφορά μας μὲ τὴ Βουργαρία.

26.5.913

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ

Τὸ ἐμπνευσμένο τραγοῦδι τοῦ Μαρτσούκα «Ὁργὴ Θεοῦ», ποὺ τὸ τυπώσαμε καὶ μεῖς σὲ περασμένο φύλλο, τὸ τόνισε ὁ μουσικὸς Θεμ. Πολυκράτης καὶ θὰν τὸ τραγουδήσουν τὰ κορίτσια στὸ Ἀρσάκειο.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΡΙΑ ΛΟΓΙΑ (*)

Εἴπαμε πὸς τὸ μαρτύριο προσδιορίζεται δῶ πέρα: δηλαδή, πὸς μπορεῖ κανένας νὰ ἐπανορθώσῃ ἓνα κακὸ ποὺ ἔκανε σ' ἓναν ἀθῶο;

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια, θὰ μοῦ πῆτε πὸς κάποιο φωτερὸ σημάδι μισοφαίνεται καὶ σὰ νὰ διακρίνεται ἀπὸ μακριὰ κάποιο ἀχνότατο μονοπάτι, σκεπασμένο ἀκόμα ἀπὸ σκοτάδι καὶ λίγο-λίγο ἀρχίζει νὰ καθαρεύῃ.

Ἄς σκεφτοῦμε ἀμερόληφτα, ὄξω ἀπὸ κάθε ἀτομισμὸ κι ἀπὸ κάθε προσωπικὴ περίσταση.

Μήγαρις καὶ τὸ κορίτσι, τὸ θῦμα, δὲν ἔχει τάχατε κι αὐτὸ τὰ δικαιώματά του; Μοῦ φαίνεται πὸς τάχει. Ἄν τὸ παρατήσῃ, ἢ ἂν κι αὐτὸ στὴν περίστασή μας εἶναι τὸ σπουδαιότερο - δὲν τὸ παρατήσῃ, δὲ θὰ πλερώσῃ ἀραγες αὐτὸ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον τὴ ζημιὰ ποὺ δὲν τὴν ἐπροξένησε αὐτό, μὰ ὁ ἄντρας; Δὲ θὰ ὑποφέρῃ αὐτό, ἔτσι ἀπὸ ἔξαιρετικὸ θὰ πῆς προνόμιο, ἀδίκαι;

Ἄς παραδεχτοῦμε πὸς καμμιά ἐπανόρθωση δὲν ἔρχεται γιὰ χάρη του, δηλαδή, σέρνεται ἀκαταμάχητα πρὸς τὸ βάραθρο. Αὐτὸ θὰ τὸ κάνῃ γιὰ ὄφελος μᾶς ἄλλης καὶ τότε θὰ εἶναι πάλι ἀδίκαι.

Βλέπετε τώρα πὸς εἶναι κουτό, παράλογο νὰ βάλῃς τὸ ζήτημα ὅπως τὸ βάλαμε παραπάνω, ποὺ ὑποστηρίζαμε μὲ πὺδ πολλὴ ἔμφαση στὸ λεχτικὸ παρὰ ἀκρίβεια στὴ σκέψη, πὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι σωστὴ μιὰ ἐπανόρθωση ποὺ γίνεται σὲ βάρος ἑνὸς ἀθῶου.

Εἶναι σὰ νὰ μὴν καταλαβαίνῃς τίποτα ἀπὸ τὴν οὐσία τοῦ προβλήματος. Γιατί, ἂν τὸ πρόβλημα εἶναι γεμάτο ἀπ' ἀγωνία, εἶναι ἴσα ἴσα γιατί πάντα ὅποια κι ἂν ἦναι ἢ λύση του, ἓνας ἀθῶος θὰ θυσιάστῃ γιὰ νὰ ὠφελῃθῇ ἄλλος ἀθῶος. Ἄν προτιμήσῃς τὴ σύζυγο, θὰ χτυπηθῇ ἢ παρθένα ἂν λυπηθῆς αὐτή, δὲν μπορεῖς νὰ λυπηθῆς καὶ κείνη.

Νάτο λοιπὸν τὸ νέο δίλημμα. Φριχτό.

Ἔτσι ποὺ τὸ θέσαμε, φαίνεται στὸν ἀμερόληφτο κριτὴ πὸς μολαταῦτα ξανοίγει λιγάκι ὁ οὐρανός.

Πραγματικὰ, τώρα μποροῦμε νὰ ποῦμε πὸς ὁ σύζυγος βρῖσκεται ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἐγκατάλειψες ἴδιες στὴν ἀδικία, τὸ ἴδιο ἔνοχος, ὅπου καὶ νὰ γυρίσῃ νὰ ἰδῇ, εἴτε τὴν παρθένα παρατήσῃ εἴτε τὴ γυναίκα του.

Ἄς προχωρήσομε μὲ θάρρος.

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ περασμένο φύλλο (σελ. 111).